

Szemléltetés bélyegekkel

A szemléletességnek (mint egyik didaktikai alapelvnek), vagyis a dolgok és jelenségek megismerésének elve a verbalizmus elleni küzdelem során pedagógiai közmondásunk közhelyévé vált. Szinte szállóige már, hogy a „képtelen” tanulás életképtelen tudáshoz vezet. A gazdag tapasztalatokkal rendelkező emberek — akik mögött gazdag tevékenység áll, sokat láttak az életben (természetesen nem csak a szemükkel), megfelelően képzettek — tanulhatnak csak szöveg alapján is, mégpedig annál inkább, minél közelebb van ezeknek a szövegeknek a tartalma saját tapasztalataikhoz. Viszont a tanulóknak, ha bármit is meg akarunk tanítani — különösen, ha elvárjuk, hogy ezt a tudást az életben sokoldalúan alkalmazni is tudják — akkor előbb megfelelő tapasztalatszerzési lehetőséget kell biztosítanunk. Ezek a tapasztalatok annál értékesebbek, minél szélesebb körű a forrásuk. Ezért a szemléletesség elvének és a szemléltetés módszerének gyakorlati megvalósításakor fontos szerepet játszanak a vizuális információk. Ilyen vizuális információk lehetnek a magyar bélyegkiadás igazán szép példányainak bemutatása.

Az első, önálló magyar kiadású bélyeg megjelenésétől (1871-től) eltelt majd százharminc év alatt a Magyar Posta közel ötezerféle bélyeggel (valamint köztük jó néhány blokkal, kisívvel, szelvényes bélyeggel, bélyegfüzettel) tisztelte meg vásárlóit.

A néhány forgalmi sorozattól eltekintve ezek a színes bélyegek nemcsak a gyűjtők számára fontosak, hanem hazánk kulturális, művészeti, tudományos, sport eredményeinek, történelmi eseményeinek, növény- és állatvilágának is méltó reprezentálói. Ugyanis a bélyeggyűjtők széles táborán kívül a családi, baráti, hivatalos (bár napjainkban ez már csak a magánembertől az intézmények irányában jellemző, a központi bélyegzős bérmentesítés elterjedésével) levelezés során a bélyegek eljutnak mindegyik magyar településre. Sőt a kibocsátási példányszámtól függően néhány ezer vagy néhány száz eljut a világ legkülönbözőbb országaiba is.

Az alapfokú oktatás tantervi anyagának szinte minden területén segítségünkre lehetnek a magyar bélyegek (szerteágazó tematikájuk miatt) a szemléltető oktatásban.

Nyilván mivel a bélyegek, sőt még a blokkok is a közvetlen szemléltetéshez viszonylag kis méretűek (valamint esetenként túlságosan értékesek, így beszerzésük, kölcsönzésük sem problémamentes), ezért az iskolai szemléltetés epidiáskóp segítségével (amikor rendelkezésre áll a megmutatni kívánt bélyeg) képzelhető el. Másrészt a bélyeggyűjtő körökön keresztül igényelhetők bélyegeket bemutató (tematikus csoportosításban) diatekercsek, filmek és videofilmek. Ezek viszont mind túlságosan előkészület-igényesek, ahhoz a egyszerű lehetőséghez viszonyítva, amely remélhetőleg írásom megjelenésekor már hozzáférhető lesz. Az évente bővítve megjelenő (már 51 kiadást megért) Magyar Bélyegek Árjegyzéke most 2000-ben először CD-n is beszerezhető. Ennek ára nem haladja meg egy igényesebb könyv árát. Minimális számítástechnikai ismeretek birtokában (Nemzeti alaptanterv: Informatika műveltségi terület, minimális teljesítmény a 8. évfolyam végén) konkrét bélyegekre másodpercek alatt rákereshet a CD használója, és képernyő méretű színes szemléltetést biztosíthat tanítványainak. Ez a tény remélhetőleg kiemelt hasznosítási lehetőséget jelent írásom olvasói számára.

A „Magyar Bélyegek Árjegyzéke” bármelyik kiadásában ugyanaz a bélyeg azonos sorszámmal van jelölve, ezért az írásomban említett bélyegeket, bélyegblokkokat sorszáruk feltüntetésével igyekszem könnyen azonosíthatóan megjelölni. Természetesen írásom terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé, hogy az egyes témákra való hivatkozásaim teljes körűek legyenek. Igyekeztem a legszebb bélyegsorokat, bélyegeket kiválasztani.

A kisiskolások környezetismereti tudásának elmélyítését segíthetik azoknak a bélyegeknél a képanyaga, amelyek háziállataink [1520-1527, 2434-2441], vadon élő állatok [1786-1795, 3093-3099], madarak [1657-164, 1942-1949], a rovarvilág egyedei [1414-1423], lepkék [1696-1702, 2247-2255], halak [1877-1886, 2388-2394], gyümölcsök [1447-1454, 2086-2093], virágok [1601-108, 2207-2216], gyógy- és ipari növények [1853-1860], gombák élethű ábrázolását tartalmazzák.

Közvetlen környezetünkben történő tájékozódás része a közlekedési eszközök, a járművek fajtáinak ismerete. Például: fogaskerekű [2968], lovaskocsik [3169-3175], motorkerékpár [1515], autók [2604-2611, 3029-3035], repülők [1436-1443, 1899-1905], vonatok [2749-2756, 3148-3154], metró [2618, 3539], hajók [1180, 1519], autóbusz [1500, 1514], villamos [1497].

Az egészséges életmódot, a sportot propagáló bélyegválaszték is igen tekintélyes. A legtöbb jelentős magyar [1380-1389, 2197-2205] és nemzetközi [1400, 2788-2795, 2961-2967] sportesemény alkalmából (legalábbis az olimpiái, világ- és európabajnokságok esetében) már négy évtizede rendszeresen jelenik [1313-1318] meg bélyegsor, blokk vagy emlékbélyeg. Másrészt érmeseink tiszteletére is rendszeresen jelennek meg az olimpiák után eredményeiket rögzítő bélyegsorok [2141-2152, 2863-2868].

A magyarság eredetéről, valamint nemzeti sorfordulóinkhoz kapcsolódó történelmi eseményeket érintő témájú olvasmányok illusztrálói lehetnek a történelmi személyiségeket, események emléket felidéző bélyegek. Ez a terület kisiskolásoknál a harmadik és a negyedik osztályos történelmi témájú olvasmányokhoz kapcsolódik. Például: Szent István király [2639], Hunyadi János [1530],

Zrínyi Miklós [2308], II. Rákóczi Ferenc [3108], Szent László király [3294], Thököly Imre [3291], Bem József [1198], Kossuth Lajos [1325], Dózsa György [2787].

A magyar bélyegkiadás arányérzékét dicséri, hogy nem maradtak ki történelmünk nagy nőalakjai sem, hiszen többek közt Szent Erzsébet [510], Kanizsai Dorottya [791], Szilágyi Erzsébet [787], Lorántffy Zsuzsanna [653], Zrínyi Ilona [1331] emlékére jelentek meg bélyegek.

A harmadik és negyedik évfolyamon előforduló olvasmányok között található mondák, történelmi elbeszélések, versek leírónak, szerzőinek is megtalálható a képmása a magyar bélyegeken. Csak a legismertebbeket említve: Ady Endre [3233], Arany János [1564], Jókai Mór [1457], József Attila [3399], Gárdonyi Géza [2013], Móra Ferenc [1769], Petőfi Sándor [2847].

Világszerte ismert zenei nagyságaink arcása is megtalálható a magyar bélyegkinálattal. Csak a legjelentősebbeket említve: Bartók Béla [1512], Erkel Ferenc [1403], Kodály Zoltán [2442, 3556], Lehár Ferenc [2622], Liszt Ferenc [1540].

Az esztétikai nevelés nehezen realizálható képzőművészeti alkotások: festmények [2338, 2344, 3076-3082], népviseletek [1390-1397], 2019-2027], kézműves munkák (pl. halasi csipke) [1723-1730, 2058-2065], ötvösmunkák [2656-2663], kerámiák [2810-2817, 3298-3300], fafaragások [2567, 2568, 3392-3396], domborművek (pl. pénzérmék) [3347-3351], iparművészeti alkotások [2836-2842, 2912-2915] legalább képen történő megismerése nélkül. E témakörben is jelentős illusztrációs lehetőséget biztosít a magyar bélyegek választéka.

Rendszeresen jelennek meg olyan bélyegek, amelyek nemzeti és egyházi ünnepeinkhez, szokásainkhoz, valamint jelképeinkhez kapcsolódnak. Például: zászlóink [3457-3462], címereink [1106, 1595-1597].

Közismert, hogy a fiatalok szívesen gyűjtenek fényképeket a sportolókról, a színészekről, telefonkártyákat, posztereket, más tárgyakat. Előfordulhat, hogy néhányukat az iskolában bemutatott bélyegek készítetik a bélyeggyűjtés szép és tanulságos (hosszútávon talán még gazdaságos is) hobbijának választására.

IRODALOM

- [1] Nemzeti alaptanterv
Művelődési és Köznevelési Minisztérium 1995. 212. oldal.
- [2] Magyar Bélyegek Árjegyzéke 2000
Philatelia Hungarica Kft., Budapest, 1999.
- [3] Magyar bélyegek katalógusa CD-ROM 2000
Mountner & Piman Kft. — Philatelia Hungarica Kft.

TISZTELETTELJES KÉRÉS ELŐFIZETŐINKHEZ !

Bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, előfizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérünk minden kedves Előfizetőnket, régieket és újakat, hogy a 2001. évi előfizetési díjat, amely ettől az évtől 800 forint, az alábbi számlára befizetni szíveskedjenek: OTP Csongrád Megyei Igazgatóság, Szeged, Módszertani Közlemények, 11735005-20003933.

Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A Módszertani Közlemények Kiadóhivatala
A SZERKESZTŐSÉG